

Wyrok z dnia 7 września 1999 r.

I PKN 253/99

Pracownicy (emeryci), którzy w momencie prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego nie byli już w nim zatrudnieni, nie są uprawnieni do korzystania ze środków przekazywanych w razie jego sprzedaży do zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (art. 48 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, Dz.U. Nr 118, poz. 561 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Walerian Sanetra, Sędziowie: SN Jadwiga Skibińska-Adamowicz, SA Katarzyna Gonera (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 września 1999 r. sprawy z powództwa Teresy C. przeciwko O. Zakładom Drobiarskim „I.” S.A. w O. o ustalenie, że powódka jest uprawniona do korzystania z funduszu socjalnego, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie z dnia 27 listopada 1998 r. [...]

z m i e n i ł zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Olsztynie z dnia 4 sierpnia 1998 r. [...], nie obciążając powódki kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Olsztynie, wyrokiem z dnia 4 sierpnia 1998 r., oddalił powództwo Teresy C. o zobowiązanie strony pozwanej – O. Zakładów Drobiarskich „I.” SA w O. do ujęcia powódki w wykazie osób uprawnionych do korzystania ze zwiększonego zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powstałego na mocy art. 48 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 118, poz. 561 ze zm.). Sąd Rejonowy ustalił, że powódka była zatrudniona w przedsiębiorstwie państwowym pod nazwą Zakłady Mięsne w O. od 13 maja 1971 r. do 31 marca 1997 r. Stosunek pracy został rozwiązany

na mocy porozumienia stron z przyczyn leżących po stronie pracodawcy. Od 2 kwietnia 1997 r. powódka przebywała na stałym zasiłku przedemerytalnym z możliwością uzyskania świadczeń emerytalnych w 2001 r. Na podstawie umowy sprzedaży z dnia 3 marca 1998 r. [...] mienie zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego Zakłady Mięsne w O. zostało sprzedane stronie pozwanej, zbywcą był organ założycielski. W umowie strona pozwana jako nabywca zobowiązała się wpłacić na wydzielony rachunek bankowy kwotę 525.000 złotych, stanowiącą 15 % wynegocjowanej ceny sprzedaży, tytułem wpłaty na fundusz socjalny przeznaczony jedynie dla pracowników zatrudnionych w zbywanym przedsiębiorstwie w dniu 25 maja 1997 r. W uchwale z 9 maja 1998 r. byli pracownicy byłych Zakładów Mięsnych w O. ustalili sposób i zasady podziału powyższej kwoty. Sąd Rejonowy ocenił, że powódka nie jest osobą uprawnioną do korzystania ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych utworzonego na podstawie umowy z 3 marca 1998 r., albowiem nie spełnia ustawowych warunków do otrzymania świadczeń z tego funduszu. Z art. 8 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 ze zm.) wynika, że przy spełnieniu określonych przesłanek do korzystania z jego zasobu uprawnione są osoby wymienione w art. 2 pkt 5, w szczególności pracownicy i ich rodziny, emeryci i renciści - byli pracownicy i ich rodziny oraz inne osoby, którym pracodawca przyznał w regulaminie prawo korzystania ze świadczeń socjalnych. Powódka nie jest osobą uprawnioną ani na podstawie ustawy, ani na podstawie regulaminu, albowiem po rozwiązaniu stosunku pracy nie przeszła na emeryturę, a jedynie nabyła uprawnienia do zasiłku przedemerytalnego. Postanowienia ustawy rozciągające uprawnienia do korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych również na emerytów i rencistów będących byłymi pracownikami należy rozumieć ściśle i nie można tej grupy rozszerzać na inne osoby.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie, wyrokiem z dnia 27 listopada 1998 r., uwzględniając apelację powódki zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego i ustalił, że powódka ma prawo do świadczeń z wydzielonego funduszu świadczeń socjalnych dla pracowników byłych Zakładów Mięsnych w O. wynikającego z aktu notarialnego [...] (chodzi o umowę sprzedaży mienia zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego Zakłady Mięsne w O. z dnia 3 marca 1998 r.). Sąd Wojewódzki ustalił, że od 11 września 1998 r. - a więc już po wydaniu wyroku przez Sąd Rejonowy - przyznano powódce stałą rentę z tytułu częściowej

niezdolności do pracy. Sąd ocenił, że w tej sytuacji zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych powódka ma prawo do korzystania z funduszu świadczeń socjalnych strony pozwanej, w tym również z funduszu wyodrębnionego na podstawie umowy sprzedaży mienia zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego z 3 marca 1998 r. Uwzględniając apelację powódki Sąd Wojewódzki uznał, że postanowienia wskazanej umowy sprzedaży, zwłaszcza jej § 5, oparte są na treści art. 48 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. W umowie wskazuje się, że wpłata 15 % ceny nabycia mienia zlikwidowanego przedsiębiorstwa następuje na fundusz socjalny, zaś zasady korzystania z wyodrębnionej części funduszu socjalnego ma określić regulamin uchwalony przez uprawnionych pracowników lub ich reprezentację. Postanowienia umowy sprzedaży oraz regulaminu zawierają zastrzeżenie, że fundusz jest przeznaczony wyłącznie dla pracowników, którzy byli zatrudnieni w zbywanym przedsiębiorstwie w dniu 25 maja 1997 r. Powódka nie była już wówczas zatrudniona w Zakładach Mięsnych w O. Sąd Wojewódzki ocenił, że o ile dopuszczalne było wyodrębnienie u strony pozwanej pewnej ustanowionej, zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 48 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, części funduszu socjalnego dla pracowników byłych Zakładów Mięsnych w O., o tyle nie znajduje uzasadnienia prawnego ograniczenie kręgu osób uprawnionych do korzystania z tego funduszu do pracowników zatrudnionych w tych Zakładach w dniu 25 maja 1997 r. Ograniczenie takie nie ma bowiem żadnego oparcia w ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, która wyraźnie określa w art. 2 pkt 5 krąg osób uprawnionych do korzystania z funduszu, a powódka w tym kręgu się mieści (po nabyciu uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy). Wspomniane ograniczenie nie wynika także z ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Wobec tego należało je uznać za niedopuszczalne i stwierdzić, że do korzystania z wyodrębnionego funduszu mają prawo pracownicy oraz byli pracownicy Zakładów Mięsnych w O., którzy mają w ogóle prawo do korzystania z funduszu świadczeń socjalnych.

Kasację od wyroku Sądu Wojewódzkiego wniosła strona pozwana, opierając ją na podstawie naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe jego zastosowanie (art. 393¹ pkt 1 KPC), polegające na błędnym przyjęciu przez Sąd Wojewódzki, że sprzedaż przedsiębiorstwa państwowego Zakłady Mięsne w O. odbywała się w

trybie ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 118, poz. 561 ze zm.) i w związku z tym miał zastosowanie art. 48 ust. 3 tej ustawy, a nie na podstawie art. 37 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 51, poz. 298 ze zm.) w związku z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. Strona pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji albo o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy. Ten ostatni wniosek należało potraktować jako żądanie zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego oddalającego powództwo.

W uzasadnieniu kasacji skarżąca podniosła, że umowa sprzedaży mienia zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakłady Mięsne w O. na rzecz O. Zakładów Drobiarskich „I.” SA w O. dokonana aktem notarialnym z dnia 3 marca 1998 r. [...] odbyła się na podstawie art. 37 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w związku z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. W związku z tym błędnie Sąd Wojewódzki przyjął, że zapis § 5 umowy sprzedaży oparty został na art. 48 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Tymczasem wolą stron umowy sprzedaży (Wojewody O. jako organu założycielskiego zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego Zakłady Mięsne w O. oraz strony pozwanej) było wyodrębnienie pewnej sumy środków pieniężnych i przeznaczenie jej dla pracowników zlikwidowanych Zakładów Mięsnych w O., ażeby zrekompensować im następstwa prywatyzacji przeprowadzonej w trybie, który nie przewiduje dla nich żadnych korzyści z tego tytułu, i złagodzić skutki procesu prywatyzacyjnego. W umowie przedwstępnej poprzedzającej umowę sprzedaży strony zawarły postanowienie, zgodnie z którym nabywca zobowiązał się wpłacić na wyodrębnioną część funduszu socjalnego określoną kwotę, z której korzystać mieli tylko pracownicy zatrudnieni w sprzedawanym przedsiębiorstwie w dniu zawarcia umowy sprzedaży. Ustanowienie takiego funduszu - wykraczające poza regulacje zawarte w ustawie z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych - i ograniczenie kręgu osób, które mogły z niego korzystać, mieściło się w zakresie swobody umów i nie naruszało powszechnie obowiązujących przepisów prawa. Określenie w umowie sprzedaży, że tworzy się wyodrębniony fundusz socjalny, miało jedynie znaczenie techniczne, gdyż przed-

miotem uzgodnień między stronami umowy sprzedaży było przelanie środków przeznaczonych dla wąsko i precyzyjnie określonej grupy kilkuset osób fizycznych na wyodrębniony rachunek bankowy nie będący rachunkiem, na którym lokowane są środki właściwego funduszu świadczeń socjalnych strony pozwanej. Zbieżność postanowień § 5 umowy sprzedaży z treścią art. 48 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych wzięła się stąd, że w okresie trwania procedury prywatyzacyjnej przez nagłośnienie sprawy przywilejów dla pracowników wytworzono u nich nastroje wyczekiwania na wypłatę dodatkowych środków, a nie wiedzieli oni, że likwidacja Zakładów Mięsnych w O. odbywa się w trybie ustawy, która takich przywilejów nie przewidywała. Wyrok Sądu Wojewódzkiego oznacza, że krąg osób uprawnionych do świadczeń z wyodrębnionego funduszu świadczeń socjalnych poszerzyłby się o wszystkich pracowników zatrudnionych w zlikwidowanych Zakładach Mięsnych w O. przed dniem 25 maja 1997 r., a także wszystkich emerytów i rencistów tych Zakładów, a nie taka była intencja i wola stron umowy sprzedaży. Dokonując zakupu mienia zlikwidowanych Zakładów Mięsnych w O. strona pozwana przejęła również - zgodnie z art. 55¹ KC - zobowiązania i obciążenia związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, w tym również wypracowany przez pracowników Zakładów Mięsnych w O. fundusz świadczeń socjalnych oraz wynikające z tego funduszu prawa i obowiązki. Nikt nie odebrał powódce - jako byłemu pracownikowi, a obecnie renciście - partycypowania w podziale tego funduszu. Jest to jednak fundusz świadczeń socjalnych sensu stricto podlegający rygorom ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. Nr 70, poz. 335 ze zm.) i nie można zasad dotyczących tego funduszu stosować do funduszu utworzonego na podstawie § 5 umowy sprzedaży z 3 marca 1998 r., który jest przedmiotem rozważań w niniejszej sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest uzasadniona, co dotyczy zwłaszcza niewłaściwego zastosowania art. 48 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 118, poz. 561, ze zm.).

Prywatyzacja Zakładów Mięsnych w O., których powódka była pracownikiem do 31 marca 1997 r., odbyła się według przepisów ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 51, poz. 298 ze zm.), na co

wskazują nie tylko niezakwestionowane przez powódkę twierdzenia faktyczne strony pozwanej, ale przede wszystkim treść umowy sprzedaży posługującej się sformułowaniami wskazującymi na prywatyzację w drodze likwidacji.

Z treści umowy sprzedaży zawartej w dniu 3 marca 1998 r. [...] wynika, że sprzedaż mienia zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakłady Mięsne w O. dokonał w imieniu Skarbu Państwa Wojewoda O. jako organ założycielski tego przedsiębiorstwa. W świetle powyższego ustalenia faktycznego należy podzielić stanowisko strony pozwanej, że sprzedaż mienia zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego odbyła się na podstawie art. 41 ust. 1 w związku z art. 37 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 51, poz. 298 ze zm.). Pomimo, że do zbycia mienia zlikwidowanych Zakładów Mięsnych w O. doszło już w chwili obowiązywania ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i po utracie mocy obowiązującej ustawy z 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji, do umowy sprzedaży zawartej 3 marca 1998 r. należało zastosować przepisy ustawy z 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji, co wynika bezpośrednio z treści art. 64 ust. 1 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji, który nakazuje w sprawach wszczętych na podstawie przepisów rozdziału 4 ustawy z 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji (art. 37 - 43 tej ustawy) stosować przepisy dotychczasowe. Oznacza to, że proces prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego w drodze likwidacji, wszczęty na podstawie przepisów rozdziału 4 ustawy z 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji, powinien być dokończony z zastosowaniem przepisów dotychczasowych.

Powyższe stwierdzenia prowadzą do wniosku, że słusznie kasacja zarzuca, iż niewłaściwie Sąd Wojewódzki odwołał się do treści art. 48 ust. 3 ustawy z 30 sierpnia 1996 r., gdyż przepis ten w ogóle nie miał zastosowania w tym sposobie prywatyzacji, jaki został przeprowadzony w odniesieniu do Zakładów Mięsnych w O. Odwołanie się przez Sąd Wojewódzki do treści art. 48 ust. 3 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji było w tych warunkach nieusprawiedliwione, albowiem brak podstaw faktycznych do zastosowania tego przepisu.

Treść postanowień § 5 cz. I pkt 2 umowy sprzedaży zawartej 3 marca 1998 r. faktycznie jest zbliżona do konstrukcji art. 48 ust. 3 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji. Przyczyny zbieżności brzmienia postanowień umowy z treścią wskazanego przepisu zostały wyczerpująco i przekonująco wyjaśnione w kasacji. Strony umowy sprzedaży - Wojewoda O. działający w imieniu Skarbu Państwa oraz O. Zakłady Drobiarskie „I.” SA w O. - mogły zawrzeć w umowie tego rodzaju posta-

nowienie. Mieściło się ono w zakresie swobody umów i nie naruszało obowiązujących przepisów prawa. Zbieżność wskazanego postanowienia umowy z treścią art. 48 ust. 3 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji nie oznacza jednak, że do procesu prywatyzacji Zakładów Mięsnych w O. znajduje zastosowanie ten albo inne przepisy wskazanej ustawy lub że przepis ten stanowi podstawę do uwzględnienia żądań powódki zgłoszonych w rozpoznawanej sprawie.

Z postanowień umowy sprzedaży byłego zakładu pracy powódki podlegającego likwidacji, zwłaszcza z treści § 5 cz. I ust. 2 tej umowy - ocenionych w kategoriach zgodności z prawem i zasadami współżycia społecznego oraz zasadą swobody umów - nie wynikają dla powódki żadne uprawnienia, bo niewątpliwie nie spełnia ona warunku pozostawania w stosunku zatrudnienia w dacie wskazanej w tym postanowieniu umownym.

Prywatyzacja Zakładów Mięsnych w O. została przeprowadzona w trybie określonym w rozdziale 4. ustawy z 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji. Ustawa ta nie zawierała w ogóle odpowiednika art. 48 ust. 3 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji, a zatem nie przewidywała takiego instrumentu złagodzenia skutków procesu prywatyzacyjnego w stosunku do pracowników prywatyzowanego przedsiębiorstwa państwowego, jaki wynika z regulacji zawartej w tym przepisie. Przewidywała w pewnych sytuacjach możliwość nabycia przez pracowników akcji na uprzywilejowanych zasadach, nie zaś ich udział w funduszu świadczeń socjalnych w utworzonym w związku z prywatyzacją przez nowego pracodawcę. Stąd też zawarte w pozwie żądanie powódki dotyczące zobowiązania strony pozwanej do „ujęcia powódki w wykazie osób uprawnionych do korzystania ze zwiększonego zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powstałego na mocy art. 48 ust. 3 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji” nie może zostać uwzględnione. Nabywając mienie zlikwidowanych Zakładów Mięsnych w O. strona pozwana przejęła - stosownie do treści art. 55¹KC i w ramach tego, co wchodzi w skład przedsiębiorstwa w ujęciu przedmiotowym - również zakładowy fundusz świadczeń socjalnych istniejący w Zakładach Mięsnych w O., do skorzystania z którego powódka miała uprawnienia jako rencista - były pracownik tego przedsiębiorstwa. Tego uprawnienia powódki strona pozwana nie kwestionowała i nie było ono przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie.

Art. 48 ust. 3 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji nie określa kręgu osób uprawnionych do korzystania ze środków, jakie kupujący przedsiębiorstwo państwowe przekazuje w trybie przewidzianym w tym przepisie na zakładowy fun-

dusz świadczeń socjalnych. Art. 48 ust. 3 wskazanej ustawy stanowi jedynie o tym, że określone środki mają zasilić zakładowy fundusz świadczeń socjalnych. Nie można zakładać, że do skorzystania ze świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, o którym mowa w art. 48 ust. 3, uprawnione są osoby wskazane w art. 2 pkt 5 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji. Art. 2 pkt 5 zawiera, co prawda, ustawową definicję pojęcia „uprawnieni pracownicy”, ale o osobach takich ustawa z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji wspomina jedynie przy regulacji uprawnień pracowników do nabywania akcji na uprzywilejowanych zasadach (art. 36, art. 38, art. 49 ust. 4 i art. 63 ustawy), nie zaś przy zasilaniu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych dodatkowymi środkami przez kupującego prywatyzowane przedsiębiorstwo państwowe. Wynika z tego, że nawet gdyby prywatyzacja Zakładów Mięsnych w O. odbywała się w trybie art. 48 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji, nie musiałoby to wcale oznaczać, że powódka - jako były pracownik Zakładów Mięsnych w O., nie zatrudniony już w momencie sprzedaży tego przedsiębiorstwa w ramach procesu prywatyzacyjnego - uzyskałaby uprawnienie do świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych utworzonego stosownie do postanowień art. 48 ust. 3 wskazanej ustawy. Skoro przepis ten nie określa kręgu osób uprawnionych do korzystania z funduszu, trzeba się odwołać do przepisów ogólnych, w tym przypadku do przepisów ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r., Nr 70, poz. 335 ze zm.). Z ustawy tej wynika, że pracodawca tworzy zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, do korzystania z którego uprawnione są osoby wskazane w art. 2 pkt 5. Uprawnionymi są między innymi pracownicy oraz byli pracownicy, a obecnie emeryci i renciści tego pracodawcy, który tworzy fundusz. Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie reguluje sytuacji byłych pracowników, a obecnie emerytów i rencistów, tego zakładu pracy, który przestał istnieć, bo został zlikwidowany. W takiej sytuacji znajduje się powódka, która jest rencistką - byłym pracownikiem zlikwidowanego i nie istniejącego już przedsiębiorstwa państwowego Zakłady Mięsne w O. Powódka ubiega się o stwierdzenie jej uprawnień do korzystania ze świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych utworzonego przez stronę pozwaną – O. Zakłady Drobiarskie „I.” SA w O., podczas gdy strona pozwana nigdy nie była pracodawcą powódki, a zatem w relacjach między powódką i stroną pozwaną nie ma zastosowania wprost art. 2 pkt 5 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Sytuację pracowników zlikwidowanych Zakładów

Mięsnych w O., którzy byli zatrudnieni w tym zakładzie pracy w chwili sprzedaży mienia likwidowanego przedsiębiorstwa państwowego stronie pozwanej, reguluje art. 23¹KP. Pracownicy zlikwidowanych Zakładów Mięsnych w O., którzy stali się na mocy art. 23¹KP pracownikami strony pozwanej, mają prawo korzystać ze świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych tworzonego przez tego nowego pracodawcę, co wynika bezpośrednio z art. 2 pkt 5 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Powódka nie jest objęta regulacją wynikającą z art. 23¹KP, albowiem przepis ten reguluje wyłącznie sytuację prawną pracowników w razie przejścia zakładu pracy na innego pracodawcę, nie reguluje natomiast sytuacji byłych pracowników tego zakładu pracy, w tym emerytów i rencistów. Z przepisów dotyczących prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych nie wynika jakaś ogólna zasada, zgodnie z którą nabywca prywatyzowanego przedsiębiorstwa miałby „przejąć” nie tylko pracowników zatrudnionych w tym przedsiębiorstwie w chwili jego nabywania, ale także wszystkich byłych pracowników tego przedsiębiorstwa, w tym jego emerytów i rencistów (por. art. 44 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji nakazujący odpowiednie stosowanie art. 23¹KP).

Nie można oczywiście wykluczyć, że umowa sprzedaży przedsiębiorstwa (zawarta np. w trybie art. 48 ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji) przewidywać będzie uwzględnienie przez nowego pracodawcę (nabywcę prywatyzowanego przedsiębiorstwa) uprawnień emerytów i rencistów zbywanego zakładu pracy, musi to jednak wynikać z treści tej umowy.

Tworzenie przez pracodawcę zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest instrumentem realizacji obowiązku pracodawcy wynikającego z art. 16 KP i art. 94 pkt 8 KP. Przepisy Kodeksu pracy w miejscu, w którym mówi się o uprawnieniach socjalnych pracowników i obowiązkach pracodawcy dotyczących zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników, nie wspominają o emerytach i rencistach, albowiem w ogóle wątpliwe jest, czy w ramach ekwiwalentności świadczeń wynikających ze stosunku pracy mieści się opieka socjalna nad byłymi pracownikami - emerytami i rencistami oraz ich rodzinami. Przepisy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych dotyczą z jednej strony pracodawcy, który ten fundusz tworzy, z drugiej zaś strony pracowników tego pracodawcy oraz emerytów i rencistów będących byłymi pracownikami tego pracodawcy. Przepisy te nie regulują natomiast tego, czy emeryt lub rencista zlikwidowanego zakładu pracy może korzystać z funduszu socjalnego utworzonego przez innego pracodawcę i istniejącego w zupełnie innym zakładzie

pracy, w którym emeryt lub rencista nie był nigdy zatrudniony i nie stał się jego pracownikiem w trybie art. 23¹KP.

W przepisach ustaw z 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych nie ma regulacji dotyczących uprawnień do świadczeń socjalnych emerytów i rencistów będących byłymi pracownikami zlikwidowanych (w ramach prywatyzacji) zakładów pracy. Podobnie sytuacja się przedstawia w układach zbiorowych pracy, które co do zasady nie regulują uprawnień emerytów i rencistów, gdyż są zawierane dla pracowników (art. 239 § 1 i § 2 KP). Układ zbiorowy pracy może obejmować emerytów i rencistów, jeżeli wyraźnie wynika to z jego postanowień, co stanowi jednak odstępstwo od zasady, że jest zawierany dla pracowników.

Przy braku wyraźnego odniesienia - zarówno w przepisach ustaw o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, jak i w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych - stosownych uregulowań, obejmujących uprawnienia pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw do świadczeń socjalnych, do sytuacji emerytów i rencistów - byłych pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw, stwierdzić należy, że skoro nic innego nie wynika również z umowy, na podstawie której doszło do zbycia mienia zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego - byłego zakładu pracy na rzecz nabywcy, emerytowi lub renciście - byłemu pracownikowi zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego nie przysługują uprawnienia do korzystania ze świadczeń z funduszu świadczeń socjalnych utworzonego przez nabywcę będącego innym pracodawcą.

Jak wynika z powyższych rozważań, niezależnie od tego, czy prywatyzacja byłego zakładu pracy powódki odbyła się w trybie ustawy z 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, czy też ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, powódka nie nabyła uprawnień do korzystania z funduszu świadczeń socjalnych utworzonego przez nabywcę tego zakładu pracy (zlikwidowanego w celu prywatyzacji), gdyż nabywca ten nigdy nie był pracodawcą powódki.

Żaden przepis prawa stanowionego nie kreuje dla powódki uprawnień, których ustalenia dochodziła ona w rozpoznawanej sprawie, a zatem postanowienia umowy sprzedaży z 3 marca 1998 r. oraz postanowienia regulaminu ustalającego zasady korzystania z wyodrębnionej na podstawie tej umowy części funduszu socjalnego - wykluczające powódkę z kręgu osób uprawnionych - nie były sprzeczne z tymi prze-

pisami prawa.

Biorąc pod uwagę cały kontekst prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych nie można przyjąć, że w ten sposób doszło do dyskryminacji powódki. Różnica pomiędzy sytuacją prawną pracownika i sytuacją prawną emeryta lub rencisty - byłego pracownika jest wyraźna i wynika z przepisów prawa. Można się zastanawiać, czy taka dyferencjacja jest sprawiedliwa, ale konstytucyjna zasada równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) nie oznacza, że wszystkich należy tak samo traktować. Zasada równości nie oznacza bowiem, że wszyscy powinni otrzymać takie same świadczenia, jeżeli uprawnienie do uzyskania tych świadczeń nie wynika z przepisów prawa.

Ze względów wyżej przedstawionych Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 393¹⁵ KPC oraz art. 102 KPC.

=====